

כג:

אם אינן מכירין פרק שני ראש השנה

מסורת הש"ס

עין משפט
גר מצוה

זו בירם... משמע כאן שהוא מאריך... נקדושו (דף עב.) גבי מיתו... כבמה... מרחקי טובא כדמוכח בפ"ק... ע"ו יום מירושלים עד קופה של כל... א"י גבי כדי שיהא מגיע האחרון... אחד עד פרת חון מבבל וקשה היאך... דפרת לנד בבל הוא ואין לחלק בין... מקדש ראשון למקדש שני כדמשמע... כפרק אלו מילואת (נ"מ דף קכ. וסס)... וזרין לומר דלעוה נפקא לא"י מנד... אחד עד פרת חון מבבל וקשה היאך... אפשר שירושלים היא טבור של א"י... שיהא ד' מאות פרסה על ד' מאות... לכל דהרי מהלך שני מאות לכל דה... הרי מהלך עשרים ימים לאחרון... שירושלים ממהלך עשר פרסאות... (ג) ועוד הרי ירדן מן המזרח מהלך... יום אחד מן המזרח לירושלים והוא... קצה א"י (ס):

תורה אור השלם

- 1. לכן הגוי שך את דרכך בסרים וגדלת את גרדך ונתבוננת לא תמצא: חשב ב"ח 2. גדר דרבי בבית נתיבותי עוה: איכה ג ט 3. ויעקוה ויסקלוה ויתבונו שרן וכן מגדל חתונו וגם יקב חצב בו וקו לעשות עבדים ויש באשיבו: יעריהו ה ב 4. הירב אשר יהיה אל ירמוה מאת יי אור שלח אתו בנבואתו רב טרחים מן הרפה בקרתו אתו והוא אסור באוקוס בתוך כל נלות רועלה וירודה המגלים בבבל: יעריהו מ א 5. המשל ופחד עמו עשה שלום במרוקיה: איכה ב ב

מוסף רש"י

בראשונה לא היו זיון משם כל היום, נחלפין חון לחסו להשיב על המשל, לא היו זיון, דמי שאל חון לחסו אלן לו אלל ד' אמות, טרובין מה.

רבינו חננאל

בילתי זו בירם גולה זו פוסבדיחא, ויולין ומביא ומעלה ומודי עד שיתברר לרואה שחן שמואות, ולא היו זיון עד שהיו זואן בני פוסבדיחא (שעריין) כנתיבתין כך. חנה בראשונה היו מסעין פסעת כראש החרים הגבורין, בהר המשה ומסרבה ובנוספיה וכתובין ויבולתין: ר' שמעון בן לעזר אומר אף חיים וכו' איבא דאמרי בני בניו חייסי, ר' שמעון בן לעזר חשיב ליה על הסדר, תנא קמא לא חשיב בניו בבתי בניו, איבא דאמרי דהר המשה סרסבה והני כוליה דמי תנא קמא קיימי בהר גינא דארץ ישראל, והני דמי ר' שמעון קיימי כאיך גינא, ותנא קמא חשיב דארץ גינא, ורבי שמעון בן לעזר דמי אף חיים כול, חשיב דהאי גינא ודהאי גינא, ארי ויחון וכן כל אחר וית' פסטי, לייב מילי, והאינא טובא איבא בייניה, אמר אביי איסתימי איסתים, כלומר הדרך הנכונה נסתמה, שנבא גוני (סן) [שן] את דרכי בסרים ובתיבתי עוה, מתני' כיצד ראת את הלכנה, לפני החמה או לאחרי החמה, לעיפונא או לדרומא כול, ואקשין לפני החמה היינו לעיפונא אחר החמה לדרומא, ופריק אביי תנא אלא [שן] לפני החמה הייתה

זו בירם מאי גולה אמר רב יוסף זו פוסבדיחא האש תנא כל אחד ואחד נוטל אבוקה בידו ועולה לראש גגו ואי תניא ר"ש בן אלעזר אומר אף חרים וכייד וגדר והברותי איבא דאמרי בני ובניו הוו קיימי א"י לדרך גינא דארץ ישראל הוו קיימי מר חשיב דהאי גינא ומר חשיב דהאי גינא א"ר יוחנן בין כל אחת ואחת שמונה פרסאות כמה הוו להו תלתין ותרתי והא האידנא טובא הוו אמר אביי "אסתומי אסתתום להו דרכי דכתיב 'לכן הגני שך את דרכך בסרים (ב) (א) רב נחמן בר יצחק אמר מהכא דכתיב 'נתיבותי עוה: מתני' חצר גדולה היתה בירושלים ובית יעקב היתה נקראת 'ולשם כל העדים מתכנסין ובית דין בודקין אותם שם ועבודתו גדולות עושין להם בשביל שיהו רגילין לבא בראשונה' לא היו זיון משם כל היום התקין רבן גמליאל הזקן שיהו מהלכין אלפים אמה לכל רוח ולא אלו בלבד 'אלא אף הכמה הבאה לילד והבא להציל מן הדליקה ומן הגיים ומן הנחר ומן המפולת הרי אלו כאנשי העיר ויש להם אלפים לכל רוח: גב' איבעיהו להו בית יעקב תנן או בית יצחק תנן בית יעקב תנן לישנא מעליא הוא דכתיב 'ויעקוה ויסקלוה או דלמא בית יצחק תנן לישנא דעצרא הוא כדכתיב 'והוא אסור באויקים אמר אביי ת"ש סעודות גדולות היו עושין להם שם כדי שיהו רגילים לבוא דלמא תרתו הוו עבדי בהו: מתני' 'כיצד בודקין את העדים זוג שבא ראשון בודקין אותו ראשון ומכניסין את הגדול שבהן ואומרין לו אמור כיצד ראת את הלכנה 'לפני החמה או לאחרי החמה לצפונה או לדרומה כמה היה גובה ולאין היה נוטה וכמה היה רחב אם אמר לפני החמה לא אמר כלום 'ואח"כ היו מכניסין את השני ובודקין אותו אם נמצאו דבריהם שואלין אותו ראשי דברים לא שהיו צריכים להם אלא כדי שלא יצאו כפחי נפש בשביל שיהו רגילים לבוא: גב' היינו לפני החמה היינו לצפונה היינו לאחרי החמה היינו לדרומה

אמר אביי פנימה לפני החמה או לאחרי החמה אם אמר לפני החמה לא אמר כלום דא"ר יוחנן מאי דכתיב 'ומימי ראה מעולם לא ראתה חמה פנימה של לבנה ולא פנימה של קשת פנימה של לבנה דחלשה דעתה פנימה של קשת דלא לימרו עובדי החמה גירי

אמר אביי פנימה לפני החמה או לאחרי החמה אם אמר לפני החמה לא אמר כלום דא"ר יוחנן מאי דכתיב 'ומימי ראה מעולם לא ראתה חמה פנימה של לבנה ולא פנימה של קשת פנימה של לבנה דחלשה דעתה פנימה של קשת דלא לימרו עובדי החמה גירי

גדולה היפה בירושלים כו' כל העדים מתכנסין. ביום השבת שחללוהו לבוא ולהעיד: לא היו זיון משם. לפי שאלו חון לחסו והינא חון לחסו אין לו אלא ד' אמות: מן הנסר. שהוא גדל הילדים: גב' ויעוקוה. סינו צגלד אבנים סביב עיניו בעיגול כמו טבעת: לישנא דעצרא. על שם שאסורין כאלו בויקן שאין זיון משם כל היום: סעודות גדולות. אלמא לא היה להו לערא: מתני' כיצד בודקין את העדים כו' לפני החמה. החמה הולכת לעולם ממזרח לדרום ומדרום למערב וממערב לצפון שנאמר (קולת א) הולך אל דרום וסובב אל צפון והלכנה אינה נראית ביום ששטים לעולם אלא סמוך לשקיעת החמה שמתוך שהיא דקה וקטנה אינה נראית בעוד שהחמה בגבורה. מדלא קמיני למוחה לא למערבה שמע מינה אין נראית להם בדרום וקא ס"ד שהיו שואלין את העדים אם ראוה מהלכת לפני החמה או לאחריה ללפונה של חמה ראימם אותה או לדרומה של חמה ובגמרא פריך לפני החמה היינו לצפונה שהרי אין נכון לבדוק ולשאל אם לדרומה (א) אלא בזמן ששטינה החמה והלכנה נמערב שם הם בדרום אינה יכולה להיות לא לצפונה ולא לדרומה אלא אי למוחה או למערבה וכסהן נמערב אם לפני החמה היא זכו לצפונה שהרי לנד לפון הם הולכין ואם לאחריה היא הרי זה לנד דרום: כמה היה גובה. מן הארץ לפי ראיית עיניכם: לאין היה נוטה. ראשי הפגימה לאיה לא נטיין לנד לפון כה (א) או לנד דרום כה (א): אם אמר לפני החמה לא אמר כלום. מפרש בגמרא: גב' היינו לפני החמה היינו לצפונה. הא מהא מילתא היא כדפרישית לעיל: פנימה לפני החמה. פניה לנד החמה או לנד אחר ועלה קמיני סיפא אם אמר לפני החמה לא אמר כלום דעמושלם לא ראתה חמה פנימה של לבנה: דלא לימרו עובדי. העובדי את החמה: גירי

גליון הש"ס

נב' אסתומי אסתתום. אסתתום ע"פ פסחים נב ע"פ חוסי' דיה רב יהודה אמר: תוספות ד"ה שיהו מהלכין וכו'. דאבל דמי דהתם א"ר. ע"פ יחמ"ט ע"פ חוסי' וכו' פ"א:

הגהות הגר"א

[א] תנא רש"א רבי מטייל לילין וכן ע"פ רבי יהודה ב"ר אבהו (א) מלמא די' שיהו וייל דלילי תני רש"א לומר אף הרי מסור וגדול וכו' וכו' בירושלמי מפרקין ע"פ ירושלמי פ"ט דשעריין ע"פ [ב] והנחתה כפי' אשר לפני הנהה זו למלא'

הגהות מר"י

[א] נב' דמכיל לכן הגני שך את דרכך בסרים וכו' פ"ג:

רבינו הגאון (ומשך)

ורואה החמה פנימה, או לא, ואם אמר העד לפני החמה היתה, כלומר הפגימה כנגד החמה היא, עד שקר הוא, כדי יוחנן דאמר מאי דכתיב עושה שלום בירושלמי, מעולם [לא] ראתה חמה פנימה של לבנה משום חלישות דעתה, ואם אמר פנימה אחר החמה דבריו קיימין, וכן הליכת הקשת אין פנימה אחר החמה, וזו היא איסתימי איסתים, כלומר הדרך הנכונה נסתמה, שנבא גוני דמי תנא קמא קיימי בהר גינא דארץ ישראל, והני דמי ר' שמעון קיימי כאיך גינא, ותנא קמא חשיב דארץ גינא, ורבי שמעון בן לעזר דמי אף חיים כול, חשיב דהאי גינא ודהאי גינא, ארי ויחון וכן כל אחר וית' פסטי, לייב מילי, והאינא טובא איבא בייניה, אמר אביי איסתימי איסתים, כלומר הדרך הנכונה נסתמה, שנבא גוני (סן) [שן] את דרכי בסרים ובתיבתי עוה, מתני' כיצד ראת את הלכנה, לפני החמה או לאחרי החמה, לעיפונא או לדרומא כול, ואקשין לפני החמה היינו לעיפונא אחר החמה לדרומא, ופריק אביי תנא אלא [שן] לפני החמה הייתה

פנימה הלכנה לפני החמה היתה ורואה החמה פנימה, או לא, ואם אמר העד לפני החמה היתה, כלומר הפגימה כנגד החמה היא, עד שקר הוא, כדי יוחנן דאמר מאי דכתיב עושה שלום בירושלמי, מעולם [לא] ראתה חמה פנימה של לבנה משום חלישות דעתה, ואם אמר פנימה אחר החמה דבריו קיימין, וכן הליכת הקשת אין פנימה אחר החמה, וזו היא איסתימי איסתים, כלומר הדרך הנכונה נסתמה, שנבא גוני דמי תנא קמא קיימי בהר גינא דארץ ישראל, והני דמי ר' שמעון קיימי כאיך גינא, ותנא קמא חשיב דארץ גינא, ורבי שמעון בן לעזר דמי אף חיים כול, חשיב דהאי גינא ודהאי גינא, ארי ויחון וכן כל אחר וית' פסטי, לייב מילי, והאינא טובא איבא בייניה, אמר אביי איסתימי איסתים, כלומר הדרך הנכונה נסתמה, שנבא גוני (סן) [שן] את דרכי בסרים ובתיבתי עוה, מתני' כיצד ראת את הלכנה, לפני החמה או לאחרי החמה, לעיפונא או לדרומא כול, ואקשין לפני החמה היינו לעיפונא אחר החמה לדרומא, ופריק אביי תנא אלא [שן] לפני החמה הייתה